

САВІНА Марія Гаврилівна (Савина Мария Гавриловна, справжнє — Подраменцова; 30. 03(11. 04). 1854, м. Кам'янець-Подільський, нині Хмельницької обл. — 08(21). 09. 1916, Петроград, нині Санкт-Петербург) — російська актриса. На сцені з 8-ми р., у 14 р. грала на єлисаветградській, харківській, ніжинській сценах. У спогадах С. згадувала про зіграну в Єлисаветграді (нині Кропивницький) епізодичну роль в українській мелодрамі та про те, що їй до лиця було українське вбрання, а також про бідність мандрівної російської трупи, що їхала на гастролі з Ніжина (нині Чернігівська обл.) до Мінська, коли акторський багаж уміщався на одному возі. 1874—1916 — актриса Александринського театру в Петрограді. С. була найкращою виконавицею ролі Марії Антонівни (1881), а 1912 створила образ Анни Андріївни в «Ревізорі» М. Гоголя. Її драматургом вважають І. Тургенєва, у п'єсах якого С. зіграла головні ролі: 1879 — Вірочки, 1903 — Наталії Петрівни («Дворянське гніздо»), створивши елегантними тонами, з відчуттям тургенєвської меланхолійної паузи образ вишуканої, високоморальної жінки, котра тонко

намагається відкрити свою душевну драму. Про неї писали провідні театральні критики Ю. Беляєв, О. Кугель. С. приятелювала з [М. Кропивницьким](#), якому допомагала в отриманні цензурського дозволу на п'єсу «Глитай, або ж Павук». Від колективу Александринського театру вітала акторів трупи М. Кропивницького під час гастролей 1886/87. Сприяла [П. Саксаганському](#) в його пошуках працевлаштування. Здобула авторитет як громадська діячка, про що, зокрема, свідчить її активне листування з відомими діячами мистецтва, науки та культури: письменник й історик мистецтва П. Гнєдич, літературний і театральний критик В. Буренін, письменник Д. Григорович, юрист [А. Коні](#), літературознавець [Н. Котляревський](#), публіцист і драматург О. Нотович, педагог В. Острогорський, поет Я. Полонський, критик О. Скабичевський, співак, артист Маріїнського театру [Ф. Стравинський](#) та ін. У Санкт-Петербурзі на балконі будинку на вулиці Літераторів, № 17, де мешкала С., на її честь встановлено меморіальну дошку (відновлена 1957), на Петровському острові в невеличкому парку зберігся особняк, на фасаді якого прикріплена мармурова дошка з написом: «Дом этот заложен и построен в 1900—1902 гг. трудами, заботой великой русской артистки, основательницы Театрального общества Марии Гавриловны Савиной» (нині у ньому розміщується Будинок ветеранів сцени імені М. Савіної), поблизу нього 1965 її іменем названо вулицю.

Рекомендована література

1. Максимов К. Из прошлого Петербургской стороны // Наша старина. 1915. № 7
2. Український драматичний театр: Нариси історії. Т. 1. К., 1967
3. Очерки истории русской театральной критики. Т. 1. К., 1967
4. Савина М. Горести и скитания: Записки 1854—1877 гг. Письма, воспоминания. Ленинград, 1983.

[І. В. Пасько](#)

Бібліографічний опис:

Савіна Марія Гаврилівна / І. В. Пасько // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2026. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-892405>

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).